

Po istih načelih bi utegnila »Matica« svojim članom podati tudi neko drugo delo, katero bi gotovo ves národ z veseljem pozdravil: Opis slovenske zemlje, ne slovenskih pokrajin, temveč skupne slovenske domovine, kar se tiče gorovja in vodovja, podnebja in prirodín, obrta in trgovine, šole in etnologije. Tudi posamezni oddelki te knjige bi se poveriti morali pojedinim strokovnjakom; sléharni oddelek bi bil sicer živa, celotna slika záse, a vsi bi sestavljali dovršeno, pa ne suhoparno sliko ozémlja našega. Vprvič bi se dala Slovencem knjiga v roke, iz katere bi spoznavali domovino svojo. Da nam je taka knjiga živo potrebna, o tem gotovo ne dvoji nikdo, in uverjeni smo, da je tudi mogoče častno jo izvršiti.

Strijčevi darovi.

Spisal Podlimbarski.

Med bitja, s katerimi sem se seznanil že v zgodnji otročji dôbi štejem strijca svojega. Bival je takrat na tujem, v naši hiši pa se je o njem govorilo vsak dan. Opisovali so mi ga, da nosi sabljo in brke; pripovedovali mi, da pride domóv in mi prinese sabljo in konja. In res, strijc je prišel, opravičil in zadovoljil vsa moja razmišljevanja o njem, prinesel mi je sabljo in konja in že prvi dan se ga je oklenila moja duša. Tudi strijc me je rad imel in mi dovolil vse: jahal sem na njegovem kolenu, čepel mu pri nogah in sukal zvenéča kolesca njegovih ostróg, tipal na njegovo svetlo sabljo in prijemal ga za dolge brke.

Spominjam se — nekoč je strijc segel v svoj žep, privlekel polno prgišče drobnega denarja, krajcarjev, četrtákov, desetíc in dvajsetíc in pomolil mi odprto pest rekoč: »Ná, sokolček moj, izbêri si novec, kateri hočeš, tvoj bode!«

Taki radodarnosti kmetska naša hiša ni bila vajena. Bratje moji so kakor ukopani stali ob stráni, bezáli se v nos, svetlo pogledavali na strijca in njegovo prgišče in zavidali so mi srečo, ki je prišla k meni takó nepričakovano. Dobro sem razumel, kaj mi ponuja ljubljeni strijc, ker denašnja vzgoja človeka že v zgodnji mladosti navadi na krajcarje, ali vender sem se obotavljal, bal ali sramoval séci po strijčevem dáru. Zdajci me je od zadaj lahko potegnila za suknjico sestra moja in poluglasno me vzpodbudila: »Vzemi, Francek, glej no, ko ti strijc ponujajo!« To je podejstvovalo.

Pogledal sem v oči najprej sestri, potem strijcu in odločno sem potem segel po — četrtáku. Vesel sem se obrnil k sestri in bratom kažoč svoj plen, toda oni se niso veselili z mano. Smijali so se mi in mi oponašali, češ, kakó sem nespameten, da nisem vzel belega krajcarja, da se za četrták malo malo kupi, za beli krajcar pa dosti več in kake lepe reči se dobé zánj. Poučevali so me, zabičevali mi, naj drugič vsekako vzamem véliki beli krajcar — dvajsetíco.

In zopet mi je strijc molil odprto prgišče z denarji. Pritisnil sem se k njegovemu kolenu in zalepetal: »Beli krajcar mi dajte, strijc!«

Pa strijc ni dal.

»Sam si izberi, kakor ti drágo!« dejal je in položil roko na mojo ramo. Pogledal sem na denar — oh — jeden novce se je svetil, kakor solnce žarko. Bil je četrták, kateri je strijc, kakor sem zvédel pozneje, nalašč opilil in očistil, da se je razlikoval od drugih novcev takó, kakor se razlikuje caruječi dostojanstvenik od navadnih ljudij. Pozabil sem poučevanja séstrinega in bratovskega, za bele krajcarje se nisem zmenil, videl sem samó bliščeči četrták in tega sem vzel presrečen, da imam takó prekrasno stvar. Kakó so se zagrohotáli bratje za menoj, pitali me s tepcem in bébcem in sestra me je pritisnila k sebi rekoč: »Oh, kakó si še nespameten!«

Ko je oče moj slišal o strijčevih darovih, dejal je, da iz mene ne bode prida gospodarja, da ostanem vse žive dní gola sirota. Vzel mi je še ta četrták, kakor mi je vzel prvega. in si poslal zánj po — duhana.

Odrasel sem in zapazil, kakó nam časih vse okolnosti kažejo na pravo, istinito srečo, a mi je ne vidimo. Sreča sedí pred nami, milo-vidno zrè v nas — kake skrite blagodati nam nudi! — In mi sežemo póleg nje — po četrták; in že nam pamet šepetá, da nismo prav storili. Mnogokrat je človeku voliti med krepostjo in strastjo, med resnico in lažjó, med večno in časno blaginjo, ali sodèč po laskajoči zunanosti seže človek po strasti, láži in po begóči péni. Toda kmalu se oglasi kesánje, potrka na dušo obup in prepozno spozna človek, da je pogubno volil. Kadar vidim človeka v takem razmerji, vselej se spominjam strijčevih darov in sam v sebi pravim: »Ta si je izbral opiljeni četrták!« —

